

Nr. 15.

Anul I.

RÂNDUNICA

FÓIE LITERARĂ-BELETRISTICĂ.

APARE

IN SIBIIU, DE TREI ORI PE LUNA.

PROPRIETAR-EDITOR ȘI REDACTOR

SILVESTRU MOLDOVAN.

SUMARUL:

Surisuri câmpenesci . . .	Ilie Demetrescu.
Profesorul Iordache . . .	Marg. Moldovan.
Stele și flori (trad.) . . .	Carol Scrob.
Hoțul de cărlani (trad.) . . .	Iuliu Popescu.
Epigrame	Ioan Căndea.
Scrintitul	* * *
Sciri culturale-literare . . .	* * *
Rămurele:	
In Bliderei	Ilarie Chendi.
Din înțelepciunea lumii	Jeronim Barițiu.
Feliurite	* * *

Apare:
în 10, 20 și 30 a fiecărei luni.

Abonamentul:
Pe an 6 fl., pe jumătate de an 3 fl., pe pătrar de an 1-70 fl.
Pentru România și străinătate pe an 16 franci.

Proprietar-editor și redactor Silvestru Moldovan.

SURÎSURI CÂMPENESCI.

I.

*Din toate fetele din sat
Acea care-mi place mie,
E veselă și e slobie, —
Dar scumpă mult la sărutat.*

*Odată-am prins-o la prășit
Și i-am furat o sărutare, —
Dar ea atunci, de supărare,
Intréga și n'a mai muncit.*

II.

*Plimbându-mă cugetător,
Prin crângul plin de flori frumoase,
Zăresc prin crângile stufoase
Un chip superb și 'ncântător.*

*Vedând că-i mândra ce iubesc,
Alerg și-i fur o sărutare, —
Dar ea, de frică, viu tresare
Și dă să fugă pe cărare, —
Dar eu din fuga-i o opresc.*

*Și-am sărutat-o ne'ncetat,
Și-am simțit că-s fermecat
De chipul ei dumnezeesc.*

*Când ași cu drag îmi amintesc
De timpul-acela fericit,
Imi pare-un vis nêmplinit.*

București, 5 August, 1894.

Ilie Demetrescu.

PROFESORUL IORDACHE.

Novelă.

Margareta Moldovan.

Ploaia o plôie măruntă și călduță de primăvară. Stropii cădeau unul după altul ca diamantele, pe geamurile înguste ale ferestrei. Profesorul Iordache era aprofundat într-o carte. Pentru densul lumea din afară de cărți era o tânguire de neperfectiune, o problemă nedeslegată, un chaos de dorinți și poftă deșarte, cu un cuvânt o nimică.

Lumea cărților! Acesta era lumea adevărată a densusului. Știința filosofilor vechi, capacitățile din vechime, îndestulirea spiritelor înalte prin știință, erau pentru densusul totul. În lumea de astăzi să fi vedut pe Venere intrupată, ar fi dis, că nu-i ca cea din cărți, nu-i ca aceea ce o cunoscneau romanii în vechime. Să fi vorbit cu înțeleptul Solon, ar fi dis, că nu-i ca cel din cărți, e nu-

mai o spoială. — Nimic din ce era afară de cărți, nu-și făcea impresia celor scrise negru pe alb.

Lumea îi părea un non sens, cu toate aceste simțea un gol în inimă și acesta cerca să și-l inee cu teoriile și filosofii lui Thales, Pitagoras, Socrates, Plato, Aristoteles. Aceștia erau idealul pentru cari trăia.

Pe frunte sudorile îi stăteau bob de bob, și oboselă grea de creeri se vedea pe fața lui, cu toate aceste rădîmîndu-și capul cu amîndouă mîinile cetea mereu înainte.

Să-l fi vedut, îi părea un filosof din vechime, aprofundat în cărțile sale.

Pe masa simplă de scris praful stătea dungii, numai ridicînd câte o carte se putea vedea poleitura mesei. Cărți cu păreți învechite, cu foi îngălbenite, erau împrăstiate în disordine. Un călimar rotund cu talpă de lemn, pe care negrăla uscată era ca scôrța stătea și par' că se uita cu milă la profesorul Iordache, care îl negligă, apucînd cu ochii în cărți. Mobiliarul întreg consta din un pat modest, o canapea cu pînză cîndva verde, care acum era mai mult sură, un dulap de haine în care însă hainele nu se prea imboțeau, o mîsută de spălat, cu un lavor știrb și cu o cană și mai știrbă, și din o masă în mijlocul odăitei cu două scaune. Obiectele cele mai necesare. Tot ce ar mai fi putut încăpea în această odăită, ar fi fost luc pentru profesorul Iordache. Și-apoi de luc Dîmne apără! Precum a locuit Diogene într'o bute, cum se nu pôtă locui și dînsul în o asemenea odaie? Și acesta era prea mult, ei, dar ce să faci, așa este acum!

Profesorul își ridică greoiu capul și se uită la orologiu.

— Patru și jumătate. Pfiu ce târziu este! La cinci am ôră la Căldărescu.

Fața-i era palidă de eșofare și pîrul în disordine. În grabă își ia pălăria, o carte și ese.

Profesorul Iordache află pe d-șóra Căldărescu și acum ca și de altădată lângă ferăstră cosînd. Era aple-

cată spre cusătură. Fața îi era seriósă și ochii umezi de lacrimi.

Cum observă pe profesorul își sterse iute lacrimile și îl împină cu veselie forțată.

— Fratele meu nu-i aci, domnule Iordache, te rog să aștepti puțin. Nu te superi pentru asta?

— Nu, auzi, auzi cum se mă supăr. Dar a învățat ceva pe astăzi? Cam rău, cam rău merge cu lecțiunile.

— Apoi de, se le iai mai cu incetișorul, domnule Iordache, la ce atîta grabă?

— A mă rog sciința, sciința e scumpă și timpul e scurt, viața e prea scurtă pentru sciințele de ađi.

Eleonora își plecă capul din nou spre cusătură și conversația s'a intrerupt.

Gîndurile ei se abăteau la alte locuri și la alte persoane.

— D-șóra Leni, cînd va fi cununia?

— Nu știu, domnule, nu suntem pregătiți încă.

— Da, da domnul mirele dtale n'a mai sosit, imi pare că îl așteptați?

— L'am așteptat, dar n'a sosit, va fi avînd pedeci.

Nu-i târziu încă să sosescă, căci planul este definit pentru balul din opt Aprile.

— Așadar la bal, la bal, cu mirele.

— Da.

Eleonora oftă adînc.

Cînd se întorse acasă profesorul Iordache, era ceva cam agitat.

Își neteđi de două trei ori pîrul, apoi începî a se primbla cu fruntea încrețită prin odaie.

Am îmbetrînit fără vreme — își dișe el — și n'am ajuns la nici o perfecțiune. Nu, căci viața este prea scurtă. Și ôre ce-am și făcut eu în viața mea? Nimic. Am trăit pentru sciința și încă n'am ajuns aprópe la nimic. Cărțile, aceste mi-au răpit viața, dar am să o duc la perfecție, am să dau ómenilor o sciința clară și justă.

RĂMURELE.

In Blidereiu.

Vre-o patru ôre numai din sat pînă la Blidereiu! Apoi o cale, auzi, încat dîlnic s'o urci și s'o cobori, fără ca ostenela să tragă în cumpenă, față de tot ce ti se desfășură înaintea ochilor duioși.

Pe scool cel de-a lungul Mărășdiei în sus, mergi pe uscat; de-a stînga și de-a dreapta cad piezișe în vale délurile pleșuvite de astă érnă, cel mult avînd podóbă rariștea de tufe, crescute la rădăcinile cioturilor de mes-teceni și răchiți, sau fire lungi din iarba lui „Tatin“.

Repede, cu profund resunet lunecă Mărășdia în alvia-i șerpuitoare în jos și suprafața-i e încrețită de ghi-cașe albe ce ritmic se rotogolesc cu vîlmășag. Ici colo prin rîstoci se lafoiese păstrăvii cei pistrîți și adem-nitori, și îi veđi cu iuțela fulgerului, despîcînd apa cu spinărușe punctate roșietic, cînd se apropie vre-o ciurdă cu musica clopoțelilor. Preste riuleț domnesce vecin-ul lui cîlăuz, bôrea cea subțire, ce suflă tomatic și pörtă în taină mii de povești, furate pe ascuns de pe buzele dînelor de munte, ce falnice locașuri au între „Piscuri“ și între „Sibiie“.

Să sfișese scool măiestrit. Înainte-ne se boltesc ramuri de braduri și un potec adumbrit ne primesece sub baldachinul natural. Frumos mai e potecul! Sus așa

de mîndru boltit, ér jos pe margini incunjurat de tufiș, tufiș aducător de róde, de afine și cócăze, hrană gâdil-tóre pentru urs, băștinașul codrului!

Prin afiniș e presărată „brîncea ursului“ și câte o fragă întărđiată, ici colo câte o floriceică numai cutéză a-și scóte capul alb prin afinișul mic.

Mărășdia rămâne tare în stînga cu toate farmecele. Alte privelisti, alte fenomene la tot pasul! Stau voinici brađii străvechi la rădăcini cu paturi moi de muschiu, ce inviță la odiehnă. Din depărtare sună cavernosul cînt al cataractului, întreit reprodus de echoul, ce se isbesce de păreții jghéburilor uriașe.

Ciute taię calea de-a curmeđișul, alergînd se se adape la părăiașe de cristal, trec însă ca prin vis pe dinaintea ochilor, urmărite de timiđii ieđi, ce umblă lénca după mame.

Potecul duce 'n Blidereiu, o poiană pe vîrf de dél și lată și plană, la asfințit incunjurată de un semicerc de fagi, deschisă cătră sóre-résare. Fără 'ndoială, Blidereiu e una dintre cele mai frumoșe minuni din mun-ții Gurii-Riului.

Privirei îi se ofere aci o admirabilă delectare, îi se desvêlesce de-odată un tablou de-tot pitoresc. Falnic se întinde Sibiiul în șesul Cîbinului, avînd în jur o ple-iadă de sate; cugeți că este o clocă plină de îngrigire pentru puii reslețiți în juru-i, cugeți că e o mamă, ce cu ochii trezi veghiază asupra ficelor stabilite în apropiere. Printre sate în serpentine mari 'și-a sflederit o alvie frumoșă Cîbinul argintiu, ce întărit de mica Mă-

Își îndoi pașii și continuă în sine.

— Leni, adevărat domnișora Leni s'ă mărită. — Acum va merge la bal cu mirele ei. Vezi încă o fericire. Eu fericirea acăsta nu o cunosc, — oh, și Leni așa-i de bună. — Leni este bună și blândă.

Intr'aceste s'ă audeau pași pe scară și cineva s'ă opri la ușe.

Fără a mai bate în ușe intră cu pași mari.

— Bună sara Iordache, ce faci tu prin întunerec?

— Așa-i la mine, e întunerec. stăi frate, îndată, îndată.

Aprinse apoi lampa și o puse pe masă.

— Ei bine, acum spune-mi ce făceai prin întunerec, despre ce lucruri filosofai?

— Eu frate nu, nu, uite, eu mă primblam prin odaie.

— Bine, bine, acum pregătește-te de ieșit.

— Unde?

— La cină. Sau tu nu vrei să cinezi astăzi?

— Ba da, da, cum s'ă nu.

— Apoi haid' s'ă mergem.

(Va urma.)

STELE ȘI FLORI.

După Robert Reinick.

*Stelele prin cer își plimbă
Zarea lor strălucitoare, —
Nici odată, nici odată
Strălucirea lor nu mōre.*

*Cătră stelele frumoșe
Florile, cu dor, privesc,
Er în ochii lor de-odată
Lacrimi calde isvoresc!*

Carol Scrob.

HOTUL DE CÂRLANI.

Povestire din Carpați.

(Urmare.)

Albert Amlacher

Nu te da baciule“, strigă cel ce se apropia, „eu îți stau într'ajutor!“

Nu trecu o minută și el sta în fața celor doi și începui a lega fedeleș cu o curea pe hotul de cărlani.

„Afurisit lucru“, șopti acesta, „și tu încă?“

„Da, Gligore, și eu“, răspunse cel sosit, care nu era altul decât Vasilie. Fără a mai perde un cuvânt, ridică pușca ce se afla la picioarele baciului și o sloboși în partea de unde venise pușcătura de adinööri.

„Pentru-ca mișelul s'ă scie, că noi încă-l putem lovi cu aceeași armă!“ dișe el.

Oierul se ridică resuflând odată.

„Ei, vezi acum baciule“, dișe flăcăul, „asta-i paserea, care mi-a ciripit, ce-ți spuseseș er. Numai ca din întâmplare i-am auzit glasul, făcându-mi drumul prin desiș. Acolo ședea el la odichnă cu tovarășii sei de jaf și unul dintre ei povestea cu spaimă, că prin sciricirile mele s'ă dat de urma omorului din Dobrugia, pe care Gligorie cu mișelie voia s'ă mi-l încarce în spate, și că aici nu mai sunt siguri de loc. „Dacă-i așa, dișe ticălosul așa rânjindu-se „și dacă nu pot lua fata neghiobului de oier, voi lua cel puțin cărlanii lui spre aducere aminte“. Așa am aflat, ce te amenința, baciule

rășdie, de Cernavoda și de alte văi s'ă nisuiască înspre Turnul-Roșu.

Departate 'n zare, mult departe s'ă pierde Țara-Oltului.

Privirea rătăcesce asupra satelor ce apar ca puncte negre, ca mici oaze în zarea cea întinsă. Oltul s'ă ascunde mult, până' s'ă ivesce și el maiestos aprōpe de munți, de stejarii cei neclintiți și martorii atător suferințe. Falnici își înalță piscurile cătră cer, prefăcându-se una cu norii, cari tot mai rar dispar de-asupra în vȃzduchul azuriu.

Pe când sētōse rătăcesc privirile, — eu stau în Bliderei.

În giuru-mi muncitori vre-o doispredece lucră la fȃn. Unii risipesc la brezde, alții adună în ploscōne ce-i uscat, femeile poghircesc cu grebla.

La marginea fȃnațului înfiripă o căpiță Lȃna și Ihorea. Ei sunt incredințați dela St. Petru. Ea e sȃracă, el țiler, dar s'au iubit vre-o trei ani strună și acum vor s'ă se ia. Sȃ dișe, că Ihorea ar fi vrăjit de Lȃna sau lumea-i rea și lumea multe dișe. Ihorea e chipeș colea, voinic ca un brădui, dōr Filița lui Cătoiu umblase în ruptul capului s'ă mi-l prindă 'n roci și s'ă și-l facă măsei ginere. Dar Filița nu-i ca Lȃna, până-i hăul nu-i ca Lȃna!

Gată căpița și cu ea lucrul își gată. Insȃrȃză. Amurgul învȃlesce Bliderei. Prin tăietura de-alungul Mărașdiei dau umbrele. Sibiiul cu ficele lui vecine, Oltul și Cibinul s'ă îmbracă în cȃtă. Puținele sulite aurii

ale sōrelui reslețite preste vȃrfurile braților de cătră iezȃr s'ă ascund în ramuri. Bōrea începe a s'ă îngana cu brădetul. Smeurișul parfumează cu miros plăcut întreg Bliderei.

Obosiți de munca țilei șed pe pajiște lucrătorii. Își scot merindea și cinȃză. Cinȃză și ei, Lȃna și Ihorea. Glumesc apoi cu toții în sbor, multămiți și veseli de isprava de țil. Mai ascultă apoi și jalnicul cȃntec din fluierul ciobanului Pampu, ce dincolo de „Pisc“ își pasce turma numȃrōsă, — apoi grăbesc a s'ă culca, femeile în șopron, bărbații resirați pe pajiște.

Singuri ei nu s'au culcat, Lȃna și Ihorea. Pe un rozoraș lângă un ploscon șed și-și povestesc poveștile. Luna bălaie, seducȃtōrea inimilor veghiază de-asupra lor. De trei ani în tōtă sara povestesc și firul tot nu și-l sfirșesc. Că nu i-ar mai fi dragă, că tot ar mai gȃndi la Filița. Ba ea nu-i veselă, destul, deci ea nu-l mai iubesc. Jōră el, nu crede ea; jōră ea, nu crede el. Apoi plȃng . . . nebunii! Ea s'ă trezesce mai întai, mi-l prinde cu foc după gȃt, sȃrutȃndu-l pe buze și pe ochi . . .

Jōră, plȃng și s'ă sȃrută, ȃr de-asupra lor zimbesce luna, meștera vrăjitōre.

E sară tȃrȃdiu. Ici colo s'ă aude cȃte un șuer lin de căpriōră, ce-și chȃmă iedul rȃtȃcit prin umbra nopții. Fluierul lui Pampu a adormit. Debil de tot vibrează despre Mărașdie sunet de clopoțele. Fagii aruncă umbre monștrōse preste Bliderei.

și am vrut să zădărnicesc după putință planul lor drăcesc. Dumnezeu mi-a îndreptat pașii p'aci chiar în un cias bun, așa, că-ți putui fi de ajutor.

„Tu ești om cinstit, intocmai ca fie iertatul tău tată!“ răspuse baciul în ton serbătoresc.

„Eu sunt mulțămît, dacă o recunoști acésta“ dîse simplu flăcăul.

Acești doi bărbați își dădură mînilor în tăcere pe de-asupra celui legat, și strîngerea lor era mai la înteles, decît vorba multă.

„Acum fă-mi pe voie Vasilie și te trage la o parte“ dîse baciul cu voce resolută. „Am ceva de gând la ceea-ce nu-i nevoie de martori!“

„Ce fel?“

„Vreau să dau hoțului dreptul codrului“, răspuse oierul cu sînge rece.

„Opresce-te, dór nu vrei...“

„Tăciunarul trebuie ars în flacăra, ce mișelesc o a aprins. Asta o scii tu și de aceea plécă!“

Cu aceste apucă de picioare pe cel legat și începî a-l tirai spre cea mai apropiată clae de fîn, ce ardea.

„Pentru Dumnezeu, lasă-l baciule Ilie, îți bagi tótă casa în urgie și rușine.“

„Așa crezi tu?“ reflectă țeranul scurt. „Dreptul trebuie să rămînă drept.“

„Bine, bine, dar dreptul cel vechiu nu mai numără astăzi!“

„Tu dici că nu? Aș vrea să sciu, cine mă pôte opri de a-l folosi.“

„Legea, care opresce vîrsare de sînge omenesc.“

„Eu nu vîrs sînge de om!“ dîse baciul rîstît, tîrînd pe hoțul de cărlani mai departe.

„Te rog ca pe Dumnezeu, lasă-te de acest plan!“ Veđi, colea vin încă alți martori. Eu nu mă mișc din loc!“

Prin fumul și aburii ce începuseră a se așeza preste livadă și tușișuri, se puteau distinge două figuri de om, cari să apropiiau. Oierul încă îi observă îndată.

Indrăgiții să ridică.

— Acu-i sêră și ne-om duce.

Mulțămim de gură dulce.

— Mulțămim și nice prea

Căci dóră ne-om mai vedea!

Léna merge în șopron, ér el să aruncă pe o satică lângă soți.

Intîns pe patul meu de fîn veghiez și admir minunea nopții în Bliderei. Vîntul vîjeie cumplit. Pe aripa ușoră a vîntului îmi sbóră gîndirea, în jos pe alvia sgomotósei Mărășdii, de acolo pe Cibin în jos. Colo departe, în chaosul de cetă mi-e ascunsă ținta gîndirilor și dorințelor mele. Se rentore gîndirile pe altă cale și cu regret îmi spun, că cineva nu e ca Léna, până-i hăul nu-i ca Léna.

Necăjit îmi ascund capul în perna de fîn... de-asupra-mi zimbesce luna, meștera incurcătoare.

August, 1894.

Ilarie Chendi.

Din întelepiciunea lumii.

Aforisme alese și traduse de Jeronim Barițiu.

Mastele (larvele) sunt folosite nu numai în carneval, ci și în alte timpuri.

*

Lucrul cel mai greu pentru om e cunoscerea de sine.

Arab.

„Vasilie“ dîse el mînios, „ție-ți mulțamesc viața și de aceea vreau să-ți fac pe voie. Dar totuși, celce a avut odată intrare în casa mea ca prietin să nu-mi necinstescă casa.“

„Auđi tu mîi tálharule“, se adresă el cătră cel legat, „și de nu-ți fac singur judecata, tot îți este repusă viața. De te dau pe mîna judecării, după dreptul funiei, ce este în putere în ținutul ăsta, te așteptă mórtea!“

„Asta n'ai la ce mi-o mai spune!“ șopti prisionierul.

„Bine. O să-ți dăruesc viața, dar de te-i mai arêta prin părțile astea, să scii, că ești perdut. Fii mort, ca și cum s'ar fi mestecat cenușa ta cu cea de colea.“

Cu aceste cuvinte baciul îl deslegă repede. Hoțul de cărlani se ridică și injurînd sêlbatic sări în grópă, unde dispărî în întunerec.

Intr'aceea sosiră doi lucrători.

„Stăpâne“, strigă unul, „din hoți unul, care voia să pună foc șurii cu fîn din grădină, este prins și legat colea. Ceilalți se vede, că au luat-o la sănătósa. Turma încă este mai tótă la olaltă și noi venirăm se vedem nu s'au rătăcit câte-va dobitoce pe aci prin tufe.“

„Bine ați făcut“ răspuse baciul. „Vasilie vè va ajuta la căutate“. Cu acestea se grăbi spre șură, pe care tocmai o părăsisem și eu, grăbindu-mè cu un lucrător spre codru și rămînînd țeranca singură de pază la cel prins.

„Unde-i mișelul?“ întrebă oierul pe nevasta sa, când sosi la șură.

„Aici, înlăuntru“ răspuse acésta.

„Bine! Du-te numai în casă și lasă-l în grija mea.“

Țeranca, obicinuită să asculte de bărbatul său, merse în casă, fără a pune vre-o întrebare și fără a-i contradice.

Baciul deschise ușa șurii și intră în lăuntru, unde cel rînit gemea.

„Viața-ți este în mîna mea“, dîse el. „Ca tăciunar ești dat morții.“

Prisionierul oftă adênc.

„Cine ți-au fost tovarășii, — spune?“

„Asta n'o vei afla din gura mea nici când“ găfal cel ferecat.

„Asta nici nu vreau s'o sciu! Dar făgăduiesc-mi tu că nu-i vei aminti și nu-i vei trăda nici când?“

„Nici când.“

„Mi-o juri tu asta?“

„Ți-o jur pe tot ce am mai scump în lume!“

Baciul se aplecă preste cel ce zăcea, tîindu-i legăturile.

„Plécă“ dîse el, „și tăietura dela mînă să-ți fie drept pedepsă pentru mișelia ta. Grăbesce iute de-a lungul grădinii, ca se nu pici în mîna cuiva.“

Cel eliberat o tuli la fugă, fără a dice un cuvînt.

Acum rămase țeranul singur. Figura lui uriașe, ce mai adiné-ori părea cu totul decăcută, se ridică și se obli, ér din peptul seu erupse un oftat adênc. I se părea ca și cum i-ar fi picat o povară mare-mare de pe suflet. Își redobîndise puterea și siguranța de mai înainte și cu pași siguri, ca de obicei, plécă spre casă.

Unul câte unul sosiră și ómenii din diferite părți. Ciobanii încă apărură cu turma de cărlani, din carea lipseau numai câte-va capete, dar în ȓiua următoare îi aflară și pe aceia.

Paguba să mîrginise la cinci clăi de fîn, cari au cădut pradă flacărilor.

Intemplările de preste nópte erau acoperite cu un vèl des, pe care nu era în stare a-l ridica nici un neinițiat. Ce-i drept judecătoria încă se mestecase în afa-

cere, dar deore-ce cei ce sciau lucrul tăceau, — rămase baltă atât investigarea, cât și căutarea lui Gligorie din partea jandarmilor, neputându-i da de urmă. Ceea ce însă puse mai mult în mirare pe ómeni, era, că de aci încolo Vasilie avea érași intrare în casa baciului.

Spre sfârșitul verii, când firele de iarbă încep a se îmbrăca în fibre mătăsoase de un lustru argintiu, venea în galop înspre maierul baciului Ilie un convoiu de călăreți, îmbrăcați de sărbătore. Trebuie că ei au fost bine ospétați în casă, fiind că caii, priponiți de gardul grădinei, steteau de multă-multă vreme în neastempăr, bă-

tând în pământ cu copita. Ér când în fine eșiră óspeții, însoțiți de oier și plecară călări. munții și văile resunau de chiuituri vesele, ce eșau din peptul mândrului june din fruntea convoiului. Era Vasilie, ce mergea acasă ca mirele declarat al Rachilei.

Despre Gligorie nu se mai scia aprópe nimic. Se dicea, că s'ar fi dus în Bulgaria spre a-și încerca acolo norocul. Ómenii cari nu sciau mersul lucrurilor, credeau că el și-a pus capét vieții în codru, din cauză, că l'a refusat Rachila.

Trad. de *Iuliu Popescu*.

EPIGRAMA.

Unei femei.

Sunt dece ani, de nu mai mult
De când te am, iubită,
Și fața-ți încă n'am vădút
Că-i tot sulemenită.

Ploesci, în August, 1894.

Unui nenorocit.

Cu noroc și fără minte
Tot mai poți da înainte.
Cu minte fără noroc
Nu te miști, ci stai pe loc.

I. Căndea.

SCRINTITUL.

Poveste.

A fost odată, ca nici odată, că de n'ar fi fost, nu s'ar povesti.

Pe vremea aceea, când

Ursii cântau din cimpoi
Și mânau cireți de boi,

și când

Óuñele se fierbeau în ghiată
Și sara se făcea diminétă,

a fost un om bătrân, care avea trei feciori și totă ave-rea lui era un car și doi bouleni, cu care lucra în sat dimpreună cu cei trei feciori ai sei și așa își ținea tra-ul de ađi pe mâne.

Când sosi césul morții bătrânului și cumétra Mórte cu cósă de-a spinare intră în casă, ca să-i ducă sufletul înaintea feței lui Dumneđeu bunul, bătrânul chemă la pat pe feciori și împărți între ei avutul său. Celui mai mare îi lăsă carul, celui mijlociu un bou și celui mai mic celalalt bou. Dar totodată le legă de suflet să ție toți trei la olaltă, cum se cade fraților, să lucre cu carul și cu boii împreună, căci așa nu vor da de réu. Apoi închise ochii pe vecie.

Dar abia fu aședat bătrânul în casa sa de veci, când celui mai mic fecior îi troncă să-și scótă partea dela frați. Căci am uitat să vă spun, dragii mei, că acest fecior era cam tresărit, cu „trei fértare“ cum se dice și ce-și băga el odată în cap, nici cu cleștele nu i-o mai puteai scóte.

Lui îi trebuia partea — și gata.

Cei doi frați n'avură încătrău, au fost siliți să-i dea bou, să facă cu el ce va vrea.

Scrintitul, — așa-i diceau ómenii în sat — luându-și merinde în traistă și o secure a mână, fără de care nu e bine să plece omul la drum, plecă cu bou la tég, să-l vëndă, să facă bani.

Dar tresărit la cap cum era, el mergea la oraș când tégul se spărsese și ómenii să întorceau cătră casă.

— Noroc și bani, — grăi el celor dintăi ómeni ce-i întâlni în cale, dar mai este tég?

— Mai este pentru boi cu trei picioare, — grăiră ómenii în glumă, întorcându-i binețele.

Scrintitul cum aude acésta, să pune și taiă cu săcurea un picior al bouului.

Boul căđu la pământ și nu mai putu merge mai departe. Era tocmai la o respintie de drumuri și acolo să afla o cruce mare de lemn, ridicată de te miri ce creștin cu frica lui Dumneđeu. Crucea era veche, hodorogită și când bătea vântul să mișca și scărțăia. Tocmai începú un vântuleț și crucea: carț.

— Ce grăiesci tu cruce? — o întrebă scrintitul.

Crucea érá: carț.

— Ce? Vrei să-ți vënd ție bou?

Crucea: carț.

— Bine, eu ți-l vënd, numai să-mi dai bani pe el, trei sute de zloți bani buni.

Crucea: carț.

— Ce dici? Să te aștept până Marți? Eu te aștept, dar dacă Marți nu-mi dai banii să scii, că te toc în cap cu săcurea asta.

— Crucea: carț.

— Bine dar, pe Marți... grăi scrintitul și plecă cătră casă, cu săcurea pe umér, lăsând bou în prada cănilor și a pasérilor ceriului.

Și sosi acasă scrintitul fără bou și fără bani, ér la întrebările fraților, el ținea una, că a vëndut bou unei cruci, cu trei sute de zloți, pe așteptate până Marți.

— Veți vedea voi, că crucea mi-a da banii Marți, că dacă nu, i-am spus ce o așteptă; o toc în cap cu săcurea, méi, să scii și voi.

Frații-l lăsară în pace; vedeau ei că n'au cu cine sta de vorbă, să vëndă el bou, ómeni buni, unei cruci!... Mai ađit-ați de aceste? Curat scrintit și pace.

Abia sosi diua de Marți și scrintitul haid' cu săcurea pe umér la cruce după bani. Crucea érá: carț, că bătea vântul.

— Ce dici tu cruce? N'ai bani?

Crucea: carț.

— Să te aștept până la altă Marți?

Crucea: cart.

— Dar te-oiu mai aștepta! Să mai fi pe câtă ești. Ți-am spus ce vei păți cu mine, dacă nu-mi plătesci boul. Dai, ori nu dai bani?

Crucea: cart.

Scrintitul atunci se repezese la ea și toc cu mușchea săcurii. Crucea se rostogoli jos cu șgomot și la rădăcina ei, ce se-ți vadă ochii, o căldare plină-plinută cu galbini ticsiți.

— Aha, — grăi scrintitul — veți, că ai avut bani, dar n'ai vrut să-mi dai, ticălosă. Eu nu-s de vină, că zăci acum lovită jos.

(Va urma.)

SCIRI CULTURALE-LITERARE.

Adunarea generală a „Asociațiunei“. „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“ și-a ținut în anul acesta adunarea generală în Sebeșul-Săsesc în 26 și 27 August n. a. c.

Românii transilvăneni preocupați în timpul din urmă mai mult cu cestiunea politice naționale și absorbiți în luptele politice, au dat mai puțină atențiune „Asociațiunei“ noastre, ca mai nainte. Acesta e cauza, că adunarea din Sebeș a fost relativ slab cercetată, dar de altcum a decurs cu succes bun.

Primirea comitetului central s'a făcut în 25 August la gara din Vinț. Preste 80 de călăreți și 40 de trăsurile au așteptat la gară comitetul.

După vorbirea de primire a d-lui Z. Murășan, constituindu-se convoiul imponent au plecat spre oraș. În Sebeș la poarta de triumf făcută pentru acest scop a salutat comitetul dl Dobrescu, la care președintele Asociațiunei a răspuns în termeni călduroși.

Sara s'a ținut în hotelul „Leul de aur“ sara de cunoscință.

Duminecă dimineața după serviciul dumnezeesc, la cari au cântat în ambele biserici coruri de plugari s'a început ședința primă la „Leul de aur“.

Președintele deschide ședința prin un discurs escelent.

După aceea secretarul Dr. V. Bologa cetesce raportul anual și apoi se aleg comisiunile pentru esaminarea acestuia, a rațiociniului și a proiectului de buget pe 1895.

Urmând insinuarea de propuneri, dl Gr. Maior accentuează, că deși Asociațiunea nu dă îndrăp, totuș ar fi trebuit să aibă succese mai mari. Causa o află în aceea, că poporul nu este în contact în destul cu Asociațiunea și propune a se înființa prin comune agenturi și bibliotecii populare.

Dl Dr. A. Bunea face propunere cu privire la trimiteria delegaților din despărțeminte, la adunarea generală. Cetindu-se adresele de felicitare și dnii B. Bașota și Z. Boiu cetind fie-care câte-o disertațiune, ședința primă s'a încheiat.

Sara a fost concertul cu succes strălucit. Concertul s'a dat de corul plugarilor sub conducerea dlui N. Todea, care a fost felicitat călduros din partea publicului. La reușita splendidă a contribuit mult și domnul Isaia Popa, care a delectat publicul cu câte-va cântări.

Luni înainte de prânz s'a ținut ședința a doua. După deschiderea ședinței se cetesce raportul comisiunei esaminătoare, raportul comisiunei însărcinate cu propunerile, apoi raportul comisiunei bugetare.

Să aclamează apoi un nou membru în comitet în locul repozatului I. Crișan în persóna dlui Dr. V. Bologa. În fine se defige Blașul pentru ținerea procsimei adunări generale.

După terminarea agendelor, președintele încheie adunarea generală.

La 2 ore d. p. s'a ținut banchetul cu vre-o 150 de cuverte. Primul toast a fost al dlui preș. Moldovan

pentru înalta casă domnitore. Dl P. Isac a vorbit pentru comitetul Asociațiunei și președinte. Dl Z. Boiu pentru autoritățile locale, etc. etc.

Sara s'a ținut balul, la care a luat parte lume multă. Costumele naționale au fost bine reprezentate și dorim ca pe viitor să vedem la astfel de ocațiuni nu-mai pitorescul nostru costum național, singurul, care înaltă farmecul femeilor. În paușă s'a jucat „Călușorul“ și „Bătuta“ de 12 tineri. Țorile țilei a salutat pe oșpeți în veselia cea mai mare. Cu balul s'a încheiat festivitățile Asociațiunei din estimp.

Voci latine. Dela frați la frați. Cu acesta titlă a apărut acum de curând o carte de mare însemnătate. Ea este un album al poporului român, scris și alcătuit de bărbații celebri ai ginte latine și dedicat osândiților în procesul memorandumului. Acesta o exprimă și titlă: frații noștri și-au exprimat părerile lor despre frații lor, despre noi românii, despre starea grea în care ne aflăm, infierând nedreptatea, apostrofând pe cei cari au creat această situație și nōue însușându-ne curagiu și speranță. Ea ne dovedește, că bărbați de frunte de-ai poporilor latine susțin cu totă rezoluțiunea cauza română și se angajază a lucra pentru triumful ei. Acesta e meritul albumului și meritul aceluia, care a condus lucrarea, a valorosului nostru V. A. Urechia.

Ca esecutiune încă merită atențiune deosebită; titulatura, gravurile, facsimilele și autografele sunt esecutate cu acurateță, fin și artistic; întręga carte este de o elegantă atrăgătoare și face onore artei grafice românesce.

Formatul cărții este 4° mare, 172 pp.

Titlă completă este:

Voci latine. Dela frați la frați. Latina ginte-i o regină! I-a culegere de adhesiuni a ginte latine la mișcarea națională din Transilvania și Banat. Ilustrată cu autografe și diverse stampe prin V. A. Urechia, președintele Ligei pentru unitatea culturală a românilor. Bucuresci. Stabilimentul grafic I. V. Socec. Strada Berzei. 1894.

Pagina titulară este un frumos tablou artistic, alcătuit din vechi reminiscențe de glorie străbună și din momente ale prezentului. În frunte este o poartă triumfală, asemenea arcului împăratului Tit din Roma. De-asupra arcului decorat, care e așezat pe două brațe groșe, se nalță frontispiciul, pe care stă la mijloc lupóica cu gemenii Romul și Rem la sin, în colțul drept împăratul Traian, cu mâna dreaptă ridicată în sus, ér în stanga regele Daciei, Decebal. Sub figura lupóicei, la mijlocul frontispiciului, se află una sub alta, ca inscripții, titulele cărții: *Voci latine. Latina ginte-i o regină! Dela frați la frați*, ér pe cei doi stēpi ce susțin arcul sunt gravate numele condamnaților, de o parte și de alta, astfel:

Dr. Rațiu	Dr. Lucaciu
Pop de Băsești	Comșa
Dr. Coroian	Dr. Barcian

Dr. Mihali	Cristea
Tripon	Domide
Pațița	Barbu
Velici	Suciu

În dosul porții triumfale, în depărtare se zărește: Columna lui Traian din Roma; de-a stânga ruine, rămășițe de colonne din forul roman, și de-a dreapta este o parte din Coloseu.

Dinaintea porții colonne sfărmate, preste cari se întinde în toate părțile iederă și alte plante verzi. Într'un corn apare dintre frunze următoarea inscripție semnificativă:

PROHIBET LATIO QUEMQUAM DE
SANGUINE NATUM
CAESARIBUS SALVIS
BARBARA VINCLA
PATI . . .

După titlă vine dedicațiunea, de dl V. A. Urechia, o scurtă, dar frumoasă dedicațiune osândiților din Seghedin și Vaț, „la porțile zăvorite“. Lor le aduce dl Urechia „un mănunchiu de flori rare“ spuindu-le cu drag, că „Trimise sunt lor aceste flori din toate țările unde armonios răsună voce latină, voce caldă de frate“. După această urmăzesc scrisorile și facsimilele a 147 de celebrități (între cari și femei) bărbați politici, diplomați, senatori, deputați, profesori, diariști, artiști, literați etc. din Franța, Italia, Spania, Belgia și Elveția latină, scrise în limbile aceste și unele în dialectele Provencei.

Pe pagina 27 se află autograful marelui filo-român Picot, în limba română, care e următorul:

„Sint din toată inima cu României din Transilvania în lupta lor pentru dreptate și viață“.

Emil Picot.

Paris, în 20 Maiu, 1894.

Șirul lung al scrisorilor și adreselor se încheie cu două dulci salutări, autografe trimise de directorul diarului „Fieramosca“ dl Dot. Gaetano Malenotti și cealaltă de senatorul G. Ceverini.

Cea dintâiu, în carte penultima, este următoarea:

Ai condannati di Klausenburg.

A voi mando un saluto, o martiri ed eroi
Ne lo sdegno frementi de l'anima non doma;
A voi, fratelli nostri, mando un pensiero — a voi
Cui ancor arde nel petto il gran sangue di Roma!

Firenze, 4 Luglio, 1894. *Dot. Gaetano Malenotti.*
direttore del „Fieramosca“.

Printre vocile frătești, cari constituie principalul cărții, se află stampate mai multe figuri mărețe din trecutul istoric al românismului, cari ne revocă în memo-

rie trecutul glorios al nămolului nostru, precum figurile lui Mihaiu Vitézul, împăratului Ioanițiu, Bălcescu, Vasile Lupu, Bogdan Dragoș, Radu Negru, Mircea, o ambasadă neamică la Tepeș-Vodă etc. și trei icône din prezent, reprezentând: Un june cioban din Carpați, Curcanii la pândă și O casă țărănească, acoperită cu trestie.

Tote aceste formeză un întreg, este unit românismul cu simpatiile pentru noi a fraților din Apusul europén.

„Voci latine“ constituie pentru nămolul românesc un monument „aere perennius“.

Lucrul manual în România. Pe când la noi lucrul de mână în școlile populare, față de care mai înainte se arăta un viu interes, s'a neglijat aproape total, în România îi se dă importanța cuvenită. Zelosul cultivator și propagator, am puté dice apostolul acestui studiu, atât de util și instructiv este compatriotul nostru dl *George Moian*, fost profesor de lucru manual la seminariul „Andreian“ din Sibiu, cunoscut din cursurile și broșurile sale, referitoare la acest obiect.

Cu privire la mișcarea pe acest teren în România, accesibilă pentru tot ce contribuie la progresul cultural, ni se scrie din București următoarele:

Luni, în 2 August a. e., în localul școlii normale „Carol I.“ din București, sub conducerea d-lui *George Moian*, profesor de lucru manual în Capitală, ajutat de dl *M. Lupescu*, învățător în comuna Brosceni, județul Sucéva și *I. Frunzetti*, profesor în Iași, s'a deschis primul curs de lucru manual, susținut de autoritatea școlară superioară.

La ora 10 a. m. cursul se începù prin un important discurs asupra folóselor și nevoei de a introduce în școlile populare lucrul de mână, ținut de directorul cursului dl *G. Moian*.

Cursul e frecventat în total de 34 cursiști.

Specialitățile, care se predau sunt: cartonajul, ce-l învață toți cursiștii, sculptura geometrică ce se predă numai institutorilor și împletiturile de nuele, ce se predau învățătorilor.

Toți participanții cursurilor se înapoiază la școlile lor cu uneltele necesare specialităților învățate, pentru câte 30 elevi, pentru a putea preda imediat lucrul manual în școlile, la care sunt plasați.

De 4 ori pe săptămână se țin de dl *Moian* prelegeri teoretice asupra importanței, folóselor și istoricului lucrului manual și metodologiei lui.

Judecate cursurile aceste după începutul lor, promit a fi foarte rodnice și a răspândi o nouă lumină pe acest teren puțin cultivat.

FELIURITE.

Una și alta.

Secretul vieței lungi. În satul frances Leers șese părechi de căsătoriți și-au serbat de-odată nunta de aur. Iubilanții au trăit în total 921 de ani și numărul descendenților lor, aflători în viață, este 350. În Rocroi și ađi se află în viață un veteran din óstea cea mare a lui Napoleon, care a luat parte în lupta dela Smolensk, ca caporal; el și-a serbat în anul trecut iubileul de 100 de ani impliniți dela nascerea sa. În Tours trăiesce o femeie de 102 ani, care puțin e surdă, dar afară de această „e tare și mare“, cum se dice. În Paris la

1881 s'au aflat 11 bărbați și 9 femei în etate de preste o sută de ani.

Pe basa acestor date un savant, cu numele *Lippmann*, scrie următoarele:

Dacă nu ar fi bucătari și fabricanți de spirt, medicii ar ajunge să cerșescă. Condiția principală de a avea traiu lung este moderațiunea în mâncare și beutură. Este de recomandat și esertarea corpului, prin dans, vânătoare, călărit, scrimă, not, patinat și prin alte mișcări. Rol însemnat jocă și îmbrăcăminte și locuința. Cu privire la locuință trebuie să fim atenți, ca ea să fie plăcută și luminóasă. Despre somn *Lippman* dice ur-

mătorele: Băiații până la șapte ani se dormă, cât vreau; dela șapte până la doisprezece ani au lipsă de 10 ore de somn, 8 de aci încolo de 8 ore din 24. Odaia de durmit se fie naltă, luminosă, aerisată și cu ferestrele spre sud sau răsărit. Putem să durmim și cu ferestrele deschise, numai se nu fie eurent.

Dacă ținem cont de toate acestea, se poate se împlinim suta.

Anunț de căsătorie. Naiva unei trupe teatrale din Germania a anunțat publicului în mod ciudat, că-și bagă grumazii în jugul căsătoriei. În decursul unei reprezentațiuni a împărțit următorul anunț tipărit:

„Aduc la cunoștința tuturor amicilor și cunoșcutilor, că în curând voi juca un rol nou, care nu l'am jucat nici când până acum. Numele piesei este: Căsătorie. „Partner“ îmi va fi dl I. E. Dela el atarnă, ca piesa se fie comedie sau tragedie. Farsă însă nu va fi la nici un cas, pentru-că întâiu, noi luăm lucrul foarte în „serios“, și a doua, pentru că se spune, că viața casnică nu formeză obiect sau motiv de ris“.

Un răspuns. La redacțiunea unei foi s'a adresat o femeie cu întrebarea, că ore este consult a nu descuia ușa la bărbat, dacă el vine noaptea târziu acasă din cafenea sau din club.

Răspunsul hazliu a fost: nu e consult a o face acésta, căci atunci bărbatul se va întorce înderept în cafenea sau club.

Din diarul unui Turist. Ađi m'am urcat pe muntele Piatra-Craiului și am descoperit un ecou admirabil... Voind să fur o sărutare dela o tinără păstorită, pe care am întâlnit-o în munte, mi-a tras o palmă așa de grozavă, încât ecoul a redat sunetul de douăzeci de ori.

Anecdote.

Sécuiul în Viena. A mers și sécuiul odată în „satul împératului“ și după ce și-a isprăvit afacerile a intrat în un birt se mance și se-și potolésca setea. După ce se aședă la masă, vede, că la vecinul său chelnerul îi aduce sauce (sos) lângă carnea de vită fiertă. Sécuiul nu mai veduse lucruri de aceste în viața lui și mirat, întrebă chelnerul, că ce este aceea lângă carne?

— Acea este sos, îi spune chelnerul, și se dă gratis lângă carne.

— Bun, grăiesce sécuiul, se-mi aduci patru sosuri de alea.

Ce vênat mânca-i-aș ochii.

Un țigan ca toți țiganii, lăcătuș, meșter de fer, Căpătase nu-ș' de unde se repare un revolver, Il ia 'n mână și-l întorce, îi se pare frumușel, Și își dice 'n sine singur, o se fac vênat cu el, Căci stăpanul lui nu scie, cum și unde am plecat Il l'oiu repara atuncea, când mă 'ntore dela vênat. După toate-aceste vorbe el plecă la vênătore Spre pădure, ca se pusec totul ce-i va veni 'n cale. Și mergend cu bucurie el zăresce în tufș Cum o epuróica mare, dorme cu ochii deschiși, El s'apropie de densa și vedend-o jos culcată. Inainte de a o prinde îi făcuse judecată: „Picioarele de dinainte o se le frig pe cărbune

Și pe cele dinapoi, o se le pun se s'afume Din costițe fac bucăți și le frig bine 'n frigare O se fac atunci din ele ceva prea bun de mâncare. Er din cap se fac o ciorbă acra, colé cu ardei Ș'o se mance odată strașnic cu toți puradeii mei“. Și strigand pofțiți la masă, epuróica s'a sculat Și-a fugit lăsând țiganul lângă tufă bus'umflat. „Bre ce epure fricos, cum de iute s'a cărat N'a stat nici se-i spună omul, că revolveru-i stricat“. Nu făcuse vorbă multă, ci plecase 'n a lui cale Cu nădejdea, că va prinde vre-o dihanie mai mare. Și mergend cănta din gură, căci se poate din tufș Ca se iasă vre-o lupóica, care mușcă pe furis Și gândind că o se-l musce, se uitase 'n jur de sine Și ochiesce un lup în cale. „Taci că-i bine. Vênătore-i lângă mine, ce mai lucru minunat. Dorme fără nici o grijă, nu cumva va fi aflat, Că revolveru-i stricat? Și s'a pus ca se se culce Cu nădejdea, că sunt prost și până la el m'oiu duce? „Sus cumetre, că nu-i trebă!“ strigă el în gura mare „Fugi dihanie spurcată ce te pui la om în cale? Fugi că n'am arme la mine, nici n'am venit la vênat El sunt om de omenie, eu la cărbuni am plecat“. El strigase din putere, lupul nici habar n'avea Era mort de patru zile, nu se mai putea mișca. „Taci că-i trebă“ dise, „lupu 'n cale, lupu-i mort O se-l duc acum acasă, și o se mi-l pun pe cort. Ba mai dice că l'am pușcat cătră ómenii din sat Ș'o se fie omul nostru de tot satul lăudat. „Il ia 'n mână, il trântesce, ba în spate l'a umflat Și plecă cu el căntand, ca se-l ducă drept în sat. „Ce vênat mânca-i-aș ochii, ce om vrednic m'am făcut O se-mi dice totă lumea, că-s vênător priceput“. Și vorbind pe cale singur, étal că ajunge 'n sat Și se vede 'n scurtă vreme de popor incunjurat.

(Va urma.)

De ale casei.

Mijloc sigur pentru a face bună unsórea râncedă. Unsórea care s'a râncedit trebuie pusă într'o olă la foc. Când s'a infierbântat se pune tot la 8 litre de unsóre 1/2 kigr. de pâne, două cepe întregi curățite și frunđe de pétrangei legate la olaltă; cu aceste trebuie fiertă unsórea până se prăjescce pânea în ea. Atunci trebuie strecurată într'un vas nou, dar se nu fie de lemn, căci într'acela se râncedesce iute. Cu procederea acésta unsórea se curată de ori ce gust și miros și devine érași curată, folosibilă la ori-ce, afară de prăjiturile cele mai gingașe.

Cum se validiteză compoturile stricate. Dacă se observă, că compoturile încep a se strica și sunt deja 4—5 sticle de aceste (fie de ori ce soi), trebuie curățite bine de mucedafă și golite toate într'un vas curat. Mes-tecătura acésta de compoturi trebuie fiertă la un foc aspru, până se face lictar. Dacă au fost și póme cu simbur, trebuie strecurat lictarul prin sită, la din contră puse simplu în sticle și fierte în abure, ca ori ce alte compoturi. În modul acesta se pregătesce un lictar foarte bun și cu gust fin. De multe-ori pe lângă totă bunăvo-ința și străduința de a pregăti lictarul direct, nu succede așa ca în modul sus amintit.

Lictarul acesta se poate folosi la crême-uri, inghetată și ca umplătură de prăjituri.